

Kõrgem Kunstikool Pallas

Maaliosakond

Väljas maalimisest

Lõputöö

Silver Laadi

Juhendaja: Margus Meinart, MA

Tartu 2021

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1. <i>PLEIN AIR</i> MAALI AJALOOST	4
2. VÄLJAS MAALIMISE KOGEMUS TEISTE KUNSTNIKE NÄITEL	7
2.1. Motiiv.....	8
2.2. Suhtumine vabaõhumaalidega sees edasi töötamisse	13
2.3. Sees ja väljas maalimise erinevused	16
3. MINU PROJEKT.....	20
3.1. Praktiline osa.....	20
3.2. Mida tähendab väljas maalimine minu jaoks.....	23
Kokkuvõte.....	26
KASUTATUD KIRJANDUS.....	30
LISAD.....	32

SISSEJUHATUS

Minu lõputöö teemaks on vabaõhumaal (*en plein air painting*, eesti keeles kasutatakse ka plennääri). Teema sai valitud seetõttu, et mulle väga meeldib väljas maalida ja mulle pakub suurt huvi kõik õues maalimisega seotu, kogu protsess. Minu soov on end vabaõhumaali valdkonnas arendada ja seoses sellega seadsin oma töö eesmärgiks vabaõhumaalimise analüüsimise mitmest erinevast aspektist. Oma lõputöös keskendun neist kolmele: motiiv, suhtumine vabaõhumaalidega sees edasi töötamisse ning sees ja väljas maalimise erinevused.

Töö esimeses osas annan lühikese ülevaate teguritest, mis andsid väljas maalimisele tõuke ja seda soodustasid.

Lõputöö teises osas analüüsisin kunstnikega tehtud intervjuusid, milleks koostasin küsimustiku. Kokku viisin läbi kuus intervjuud. Intervjuude käigus arutlesime erinevatel väljas maalimisega seotud teemadel. Mind huvitas kunstnike motivatsioon selle alaga tegelemisel, nende tõekspidamised ja uskumused ja samuti väljas maalimise praktiline pool. Kuna tegelen sellega ka ise, soovisin nende kogemusest õppida, et oma tööd edendada ja seda kasutada oma kunstipraktika vundamendi rajamisel. Intervjuude läbiviimine avardas minu silmaringi ja aitab paremini mõista tegureid, mis on väljas maalimisega seotud.

Intervjuudest saadud materjalist toon esile eelnevalt nimetatud aspektid: motiiv, suhtumine väljamaalidega sees edasi töötamisse ning sees ja väljas maalimise erinevused.

Minu lõputöö kolmas, praktiline osa, on maalid. Lõputööga seotud väljapanek koosneb 242-st väikesest maalist mõõtudega 9 x 14 cm, mis on maalitud vahemikus september 2020 – aprill 2021. Maalisin iga päev ühe maali väljas koha peal. Maalisin õlivärvidega masoniidile ning pildi teisele poolele kirjutasin markeriga kuupäeva, asukoha, alustamise kellaaja ning väljas olnud temperatuuri. Enamus pilte on maalitud Tartu ümbruses, paljud neist Ilmatsalus.

Siinkohal soovin tänada oma juhendajat Margus Meinartit, konsultanti Kurmo Konsat ja maaliosakonna meistrit Indrek Aavikut, kes olid lõputöö valmimisel suureks abiks, intervjuueerituid koostöö eest ning oma perekonda ja sõpru toe eest, mis on olnud hindamatu.

1. PLEIN AIR MAALI AJALOOST

Väljas maalimise praktika sai tõsisema hoo sisse 19. sajandil. Sellele aitas kaasa värvituubide leiutamine. Kunstnike endi poolt valmis segatud värvide hoiustamiseks, säilitamiseks ja transportimiseks on olnud erinevaid vahendeid (Joonis 1). Esmalt oli selleks parim viis sea põis, mis oli nõõriga kinni seotud. Sellesse tehti auk, et vajalik kogus värvi välja lasta. See meetod ei olnud ideaalne, kuna põied kippusid lõhki minema ning kui neisse oli juba kord auk tehtud, oli seda raske taas sulgeda. (Kuthy 2019)

1822. aastal leiutas inglise maalikunstnik James Hams klaasist süstla, millest sai kolvi abil värvi välja pigistada (Sceneries1 2015).

Tänapäevase värvituubi leiutas 1841. aastal Ameerika kunstnik ja leiutaja, John Goffe Rand. Värvituube hakati valmistama tinast ning suleti keeratava korgiga. Värvituub võimaldas värvide masstootmist, andis värvile pikema säilivusaja, ei lekkinud ning seda sai korduvalt avada ja sulgeda. (Hurt 2013)

Joonis 1: "Winsor & Newtoni värvituubid, 1840-1911" (Winsor & Newton)

Värvituubid võimaldasid kasutusele võtta uusi pigmente, mille leiutasid tööstuskeemikud 19. sajandil. See omakorda mõjutas impressioniste, kes said kasutada laia valikut erinevaid värve ja seeläbi olla maalides värvide valikul spontaansemad. Pierre-Auguste Renoir on öelnud: „Ilma tuubides värvideta ei oleks olnud Cezanne’i, Monet’d, Pissarro ega mitte midagi sellist, mida ajakirjanikud nimetasid impressionismiks.” (Hurt 2013, TW)

Samuti mõjutasid tuubides värvid seda, kuidas kunstnikud töötada said. Varem, kui värvide valmistamine oli aeganõudev ja värvid kuivasid kiiresti, valmistasid kunstnikud maaliseansi ajal töötamiseks ette vaid mõned värvid ja täitsid korraga ainult ühe lõuendi ala, näiteks sinise taeva. Värvituubide leiutamisega seoses oli nüüd võimalik töötada terve maaliga korraga. Camille Pissarro on öelnud: „Ära maali tükihaaval, vaid maali kõike korraga asetades toone kõikjale.” Sama põhimõttega üritan maalimisele läheneda ka mina. Kui ma maaliksin sektsiooni kaupa ja ülejäänud maalialusest oleks valge, oleks mul raskem tervikut näha ja erinevaid maaliosi omavahel võrrelda. (Hurt 2013)

19. sajandi keskpaigas leiutati „kast-molbert”, mida tavaliselt nimetatakse „prantsuse kast-molbertiks” (*French box easel*) või „välimolbertiks” (*field easel*). Tegu on kaasaskantava teleskoopjalgadel molbertiga, millel on sisseehitatud värvikarp ja palett. Sellega oli lihtsam näiteks metsas või mäenõlvadel maalida (*En ...*). Täpselt pole teada, kes selle välja töötas. Pikaajaline Prantsuse tootja Jullian on andnud leiutamise au oma asutajale, Roger Jullianile, kuid sellele puudub tõestus (Parker 2018). Populaarne on ka nõukogudeaegne maalikast (Joonis 2).

Joonis 2: Johannes Uiga maalikast (Meinart)

Lisaks aitas väljas maalimise levikule kaasa ka raudteevõrgustiku laienemine. See võimaldas kunstnikel käia linnast väljas ja maalida erinevates paikades. (IP 2020)

2. VÄLJAS MAALIMISE KOGEMUS TEISTE KUNSTNIKE NÄITEL

Mind huvitab, kuidas teised kunstnikud käsitlevad väljas maalimist. Vahetu info saamiseks otsustasin teha nendega intervjuud.

Intervjuu läbiviimiseks pidin koostama küsimustiku (Lisa 1), mille koostamisel lähtusin enda väljas maalimise kogemustest. Esmalt huvitas mind faktiline pool, saamaks ülevaadet intervjuueeritavate loomingust ja maalieelistustest. Samuti soovisin saada teada väljas maalimisega seotud emotsionaalse külje kohta, kuna väljas maalimine võib olla väga meeldiv, aga see võib olla ka väga keeruline. Siinkohal ilmselt oligi peamine motivatsiooni küsimus – mis see siis on, mille pärast seda ikkagi tehakse. Praktilise poole pealt pakkus huvi plenäär maalidega edasi töötamise ja ka stuudiomaalide valmistamise küsimus. Lisaks ka varustusega seotu ja muud näpunäited, kuidas ennast välja minekuks ette valmistada ja seal hakkama saada. Näiteks uurisin Turner Vinsonilt, kes on palju maalinud talvel, et kuidas tema külmaga toime tuleb ja sain vastuseks, et tasub seista mingi aluse peal, olgu selleks kasvõi tükk pappi või vana ajaleht, siis ei hakka jalgadel nii kiiresti külm, on mingi isolatsioon enda ja lume või märja rohu vahel (Vinson 2021).

Viisin läbi kuus intervjuud. Intervjuu koosnes 18-st küsimusest (Lisa 1). Intervjueerisin viit eesti kunstniku. Nendeks olid küsitlemise järjekorras Alo ja Maire Aarsalu, Aapo Pukk, Maris Tuuling ja Imat Suumann. Lisaks tegin intervjuu ameerika kunstniku Turner Vinsoniga. Intervjueeritavad said valitud kas soovitude või enda huvi põhjal. Samuti ühendab neid see, et nad kõik kas tegelevad või on tegelenud väljas maalimisega. Intervjuusid läbi lugedes tulid minu jaoks esile kolm huvitavamat teemat, mida käsitlen siin lõputöös lähemalt. Nendeks on motiiv ja motiivi valik, suhtumine välimaalidega sees edasi töötamisse ning väljas ja sees maalimise erinevused.

2.1. Motiiv

2020 sügisel, oma väljas maalimise projekti alustades, oli üheks minu eesmärgiks õppida nägema ja leidma motiivi ka kõige lihtsamal ja üksluisemas vaates. Selline eesmärk kujunes välja paratamatult, orgaaniliselt. Pärast kuu aega kestnud väljas töötamist sai selgeks, et ma iga päev ei suuda leida uut, meeletult põnevat ja erilist motiivi. Kindlasti oleks see võimalik, aga paraku ma ei saanud tervet päeva ühele väikesele maalile pühendada.

Möödunud suvel käisin mõned korrad Ilmatsalu kandis maalimas. Kui ma sügisel oma projekti alustasin, siis otsustasin, et maalin esimese nädala iga päev ainult Ilmatsalus. Ilmatsalu on mulle tuttav koht ja proovin sinna sisse elada ja vaatan, kuidas sellega hakkama saan. Nädalast sai kaks, sellest omakorda kuu ja tänaseks olen käinud Ilmatsalu kandis maalimas kuude kaupa. Vahelduseks olen maalinud ka mujal, sagedasti käisin Tiksoja matkarajal ja selle kandi metsades, aga Ilmatsalu piirkond oli peamine sihtkoht, seal olen teinud üle poole oma lõputöö maalidest.

Sügissemestri ajal, projekti alustades, käisin maalimas hommikuti enne kooli. Motiivi valides oli mul kaks peamist lähenemisviisi – kas eelnevatest kordadest meelde jäänud põnev koht või lihtsalt esimene ettejuhtuv vaade.

Varem arvasin, et motiiv on väga oluline ja on tähtis, et ta oleks ka vaatajale põnev. Nüüd ma pigem leian, et oluline ei ole konkreetne motiiv, vaid motiivis millegi enda jaoks põneva leidmine. Tähtsust ei oma, mida sa maalid, vaid et maal oleks põnev. Elmar Kits on öelnud, et vali maalimiseks kõige igavam motiiv ja siis tee see maalimisega huvitavamaks. (Epner 2018).

Samuti ei pea motiiv olema keeruline või eksootiline, peaasi, et midagi selle stseeni juures kunstniku liigutaks ja annaks tõuke maalimiseks: „...see on impulss, / .../ ...see loodus on ettekääne, et seda, mis su sees on, öelda...” (M. Aarsalu 2021)

Seda arvas ka Imat Suumann (2021): „...motiiv on nigu ettekääne ja asja söödavaks tegemine.”

Konkreetsse motiivi valimise olulisust rõhutas ka Aapo Pukk (2021): „Kõige olulisem on tegelikult mitte selle objekti ära tegemine, vaid leida selline objekt, kus on üks kulminatsioonipunkt. / .../ Aga mida ma lähen taga ajama? Kõike taga ajada ei saa ja ei tahagi ja oleks ohtlik. Ma lähen ühte võtmeküsimust ainult lahendama ja need on tavaliselt kahe värvi kohtumine. Kahe värvi kohtumine on see põhiline, see kulminatsioonihetk, ja ülejäänud teenib kõike seda. Mis sest, et seal tuleb palju detaile ja muid teemasid sisse, aga kogu aeg jääb see mäetipp ühe koha peale. “

Maire Aarsalu ütles, et kui ta oli õpingute alguses ühes suvises maalilaagris ja võttis ühele maalile liiga palju motiive, siis tema juhendaja küsis, et kas sa tahad kogu seda maailma ära joonistada? Ta soovitas valida lihtsa ja väikese motiivi (Joonis 3): „...see motiivi otsimine, ega ma siis lihtsalt ei lähe, et 10 inimest tulge siia ja maalige - ei - sa jooksed kilomeeter-kaks maha /... / ikka käima peab, et leida see motiiv.” (M. Aarsalu 2021)

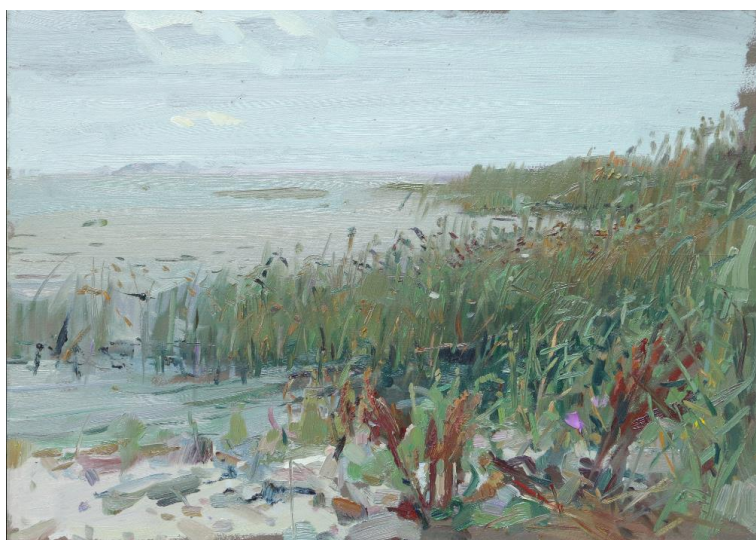
Joonis 3: M. Aarsalu „Obinitsas“ 2017 (Maire Aarsalu)

Alo Aarsalu jällegi ütles, et mida vanemaks ta saab, seda rohkem ta hakkab nägema lemmikmotiivi oma lähiümbruses, piisab vähesest (Joonis 4). Nooremamana tahtis ta olla rohkem linnakäras ja melus. Linnavaateid on ta palju maalinud, samuti merd.

Joonis 4: A. Aarsalu „Pangodimaal“ 2019 (Alo Aarsalu)

Meri on number üks ka Aapo Puki jaoks, linna maalib tema jällegi väga harva (Joonis 5).

Joonis 5: A. Pukk „Kihnu“ 2016 (Aapo Pukk)

Turner Vinson üritab leida mingi objekti, mis on tema jaoks intrigeeriv või ilus. See võib olla lihtne, näiteks üks puu, või siis midagi suuremat, näiteks mäeahelik (Joonis 6). See on sageli ka viis, kuidas mina motiivi leian – midagi lihtsalt hakkab silma või meeldib. Näiteks maha langenud puu, millel on juurestik maast väljas. Aja jooksul on kujunenud välja lemmikmotiivistik, mis on inspiratsiooni aluseks.

Joonis 6: T. Vinson (Turner Vinson)

Maris Tuuling väljas enam küll ei maali, aga see-eest joonistab seal palju (Joonis 7): „Konkreetset lemmikmotiivi pole. Proovida tasub kõike. Aga kõige rohkem mulle meeldib käia joonistamas oma koduses looduses. Sellistes paikades, mida ma hästi tunnen. Lihtsalt suvaline põnev vaade, kuskil reisil /.../, ei kutsu mind joonistama. Võõrsil pean olema väheke pikemalt paigal, niisama kohta tundma õppima ja siis ehk joonistan ka.“ (Tuuling 2021)

Joonis 7: M. Tuuling (Maris Tuuling)

Ühe koha tundma õppimine, paigal olemine ja süvenemine on oluline ka Imat Suumannile (2021): „...aga siis jälle kus sa seda motiivi leiad ja. Aga see on niimoodi, et 3 kuud oled ühe koha peal. Väljas maalimisega nii ei ole, et lähen kuhugi, näiteks mingi nädal aega on maalipraktika või kaks nädalat. Siis sa ei näe esialgu mitte midagi, see on lihtsalt formaalne värk. Aga et selle kohaga nigu kokku sulanduda, siis on ikka üks kuu, teine kuu ja siis on kolmas kuu. Jood hommikul kohvi ära ja lähed õue.“

Imat Suuman pole paraku küll enam väljas maalimisega aastaid tegelenud. Kodaveres olles kujunes motiiviks lageduse maalimine, kus puuduvad erisugused pinnavormid, on vaid taevas ja maa ning ülesandeks maalida see huvitavaks (Joonis 8): „...siis see lageduse maalimine tekkis, nigu tühi maastik, et nagu lihtsalt ei ole mingisuguseid mägesid, lihtsalt taevas ja maa ja et siis selle lagedusega nüüd hakkama saada. See oli omaette nigu intrigeeriv, et teha see lagedus siis, maalida nagu pingestatult ära, et see oleks huvitav vaadata.“ (Suumann 2021)

Joonis 8: I. Suumann „Metsatukk“ 1996 (E-kunstisalong)

Motiiv ei ole oma olemuselt oluline, tähtis on, mida ta kunstnikule pakub – inspiratsiooni ja impulssi maalimiseks. Indiviiditi on motiivi valik erinev ning aja jooksul kujuneb välja oma motiivistik.

2.2. Suhtumine vabaõhumaalidega sees edasi töötamisse

Vabaõhumaali ehk plenääriga sees edasi töötamine on olnud minu jaoks huvitav küsimus. Näiteks mida teha, kui maal jääb poolikuks või kui hiljem sees märkan, et midagi väga häirib. Sealjuures huvitas, kuidas käituvad teised, minust kogenumad kunstnikud ja milline on üleüldiselt nende suhtumine sellesse teemasse. Mina eelnevalt olen arvanud, et vajadusel võib ikka edasi teha, et see maal ei ole mingi püha objekt ja teda puutuda ei või. Aga ometi ma pole praktiliselt ühegi maaliga hiljem sees edasi töötanud, välja arvatud paar erandit. Üldiselt ma ei ole näinud selleks vajadust või ei ole olnud tahtmist seda teha. Varasemate kogemuste põhjal ma tunnen, et ei tasu seda teha - tõenäoliselt muutub kõik nii palju, et siis tuleb kogu pilt ümber maalida.

Alo Aarsalu jaoks on hetke tabamine ja selle meeleolu säilitamine väga olulised: „...isegi see, et kui ma lähen autoga välja, sombune ilm ja mul jääb pooleli, siis oleks mõistlik, et toon siia sisse ja teen edasi, parandan, aga ma pakun välja, et see protsent on võibolla üks-kaks, mida ma üldse parandan. Reeglina ma üldse ei paranda. Sest kui sa sõidad / .../ siis juba see meeleolu, see energia, see vahetus, on juba isegi selle ajaga / .../ muutunud ja reeglina ma seda pilti ei paranda. / .../ ...ja miks, see vastus ongi see, et see vahetus / .../ ja see mind nagu kõige rohkemgi lummas selle asja juures. Kui ma tulen juba sisse ja hakkan teda parandama, nikerdama, siis see pole enam see. (A. Aarsalu 2021)

Intervjuud tehes näitasin Imat Suumannile ka oma maale. Sealhulgas ka üht eskiisi, mille tegin samas kohas, kus väikese maali. Kuna suurema maali lõpetamiseks aega ei olnud, otsustasin kodus foto pealt jätkata. Kui talle seda maali teiste seas näitasin ja ütlesin, kuidas see tehtud, siis nägi tema kogunud pilk kohe ära, kuidas mingites kohtades oli variatsioon värvides täiesti kaduma läinud. Kohtades, kus tegelikult see variatsioon olemas oli.

Kui mind nende väikeste maalide juures ka midagi häirib, ei lase ma ennast sellest segada. Olen ilmselt õppinud vähem muretsema ja rohkem lahti laskma mõtetest, et kompositsioon on vale või pildis on mingi muu viga. Võibolla korrigeerin nii palju, kui saan, või jätkan algsega ja lihtsalt vaatan, mis siis sellest välja tuleb. Väga ei muretse selle pärast.

Maris Tuuling plenäär-töödega üldiselt stuudios edasi ei tööta: „...vahel harva, kui külm või vihm on mind enneaegu tuppa ajanud ja tahan pildi mälu järgi lõpetada.“ (M. Tuuling 2021)

Üks oluline põhjus, miks plenääriga sees mitte edasi töötada, on väljas maalimise hetke vahetuse ja värskuse kadumise võimalus. Plenääris on spontaansuse ja eheduse säilimine oluline, ei taheta, et tekiks stuudios nikerdatud iluasjake: „...peab olema väga kogenud, et suudad hiljem maalida, et värskus alles jääb, et ei tule seda highi lõhna sinna sisse.“ (M. Aarsalu 2021)

Lisaks on oluline, et kui tahta maal ühe sessiooniga valmis saada, oleks ka maali formaat jõukohane. Enamasti on väljas ühe maaliga töötamiseks aega kuni paar tundi. Sellest kauem tehes on valgustingimused on juba väga palju muutunud ja see ei ole enam sama stseen, mida alustasid. Erandiks ehk on näiteks ühtlaselt hall pilvine ilm, aga ka siis esineb muutuseid, kuid need on lihtsalt väiksemad. Üldiselt võivad tingimused väljas siiski väga kiiresti muutuda ning näiteks koidu või eha ajal on töötamiseks väga vähe aega, kõigest paarkümmend minutit kui sedagi. Imat Suumann (2021) võttis selle kokku sedasi: „See on niimoodi, et kui sa hakkad tegema sees, siis rikud ära selle. See on ikkagi nii, et võta aga paras formaat, ütleme millest 2 tunniga jagu saad, ja siis umbes ta nii jääbki, et ei, seal edasi ei ole midagi teha selles mõttes, et see on, see läheb alati untsu, või noh ta tuimeneb ära lihtsalt.“

Aapo Pukk samuti plenääridega stuudios edasi ei tööta. Eskiisi kasutamine stuudiomaali algmaterjaliks on jällegi mõeldav, aga ka siis, kui teha stuudiomaali referentsmaterjali põhjal, kasutaks ta võimalust selle maaliga aeg-ajalt looduses vaatlemas ja võrdlemas käia: „Mitte kunagi. Mitte kunagi. Ühesõnaga ma võiksin nii öelda Repini kombel, et ma võtan välise eskiisi kaasa ja siis, aga ega nemadki puutunud seda algeskiisi. Nad tegid uue töö. Sellisel puhul on see mõeldav absoluutselt, kui mul on ütleme mingi suurem teatud vaade ja siis ma välise eskiisidega ümbritsen ennast ja ateljees siis teen seda. Aga mitte mingil juhul selliselt, et ma hakkam temast mingisugust ilupilti tegema, selline asi minu mõttemaailma ei mahu üldse.“ (Pukk 2021)

Intervjuude põhjal tundub, et üldiselt stuudios plenääri edasi ei maalita. Arvatakse, et suure tõenäosusega läheb töö halvemaks, pigem tehakse lihtsalt uus maal. Mida rohkem väljas

maalida, seda suurem on tõenäosus, et suudetakse ka lõpetada ja ei ole vajadust sees edasi maalida.

Samas Turner Vinson ei ole sees jätkamise suhtes nii kategooriline. Enamus tema maalidest on tehtud küll väljas ja vajadusel ta töötab nendega stuudios edasi: „...paljud minu maalid on tehtud puhtalt koha peal, aga minu jaoks ei ole ebatavaline mõne maaliga stuudios edasi töötada. Minu vaatepunkt seoses maalimisega üldiselt on, et kui maal on raamitud ja ripub seinal, siis ei loe, kuidas see on tehtud, loeb vaid, et see on õnnestunud maal. Minu arvates ei ole plenäär maali maalimine midagi, mille üle uhkust tunda. Õnnestunud maali maalimine on see, mille üle me peaks uhked olema, on ta siis maalitud koha peal või stuudios.” (Vinson 2021)

Nagu ka eelnevalt mainisin, siis mina üldiselt oma plenääridega sees edasi ei tööta. On küll paar erandit, aga need ei kuulu antud projekti. Peamine põhjus on see, et ma ei ole selleks näinud vajadust. Neid maalides ei ole eesmärgiks olnud teha viimistletud stuudiomaal, vaid nad on koha peal maalitud eskiisid ja selleks nad on ka jäänud. Samas ma ei välista võimalust, et ma tulevikus muude projektide käigus väljas maalitud maalidega sees edasi ei tööta. See ilmselt sõltub konkreetsest maalist ja eesmärgist.

2.3. Sees ja väljas maalimise erinevused

Enda puhul olen täheldanud, et sees ma töotan palju aeglasemalt ja metoodilisemalt. Sees mul on aega ja töötingimused on stabiilsed, asjad on üldiselt omal kohal ja mul on kindel süsteem. Aga ka väljas töötamiseks on mul kujunenud välja oma süsteemid ja rutiinid. Näiteks kuidas ma oma varustuse lahti pakin ja üles sean, kus kõik tarvikud asuvad, kuidas ma asjad hiljem jälle kokku pakin (Joonis 9).

Joonis 9: Minu varustus

Samas sellest struktuurist hoolimata on nii sees kui ka väljas maalides mu tööprotsessis palju kaost ja vabadust. Mul ei ole kindlat valemit või järjestust, mida ma järgin, et pilti luua. Iga kord, kui hakkab välja kujunema midagi valemi või reegli taolist, tekib mul tahtmine midagi muuta ja ma proovin asju taas teisiti teha. Maalimine üldiselt on minu jaoks kohati kui ekslemine. Näiteks märtsikuu maalid on tervikuna kui üks suur eksirännak ning iga maal on kui üks rada, mida ma selles kuus avastasin. Sees jällegi ma saan näiteks terve kuu ekselda ühe maali raames. Maalimine on minu jaoks sageli muutuv ja etteaimamatu protsess, milles on palju teadmatust ja ebakindlust ning seda ümbritsevad süsteemid ja rutiinid annavad mingigi kindluse, millega töötada.

Intervjuudest selgus, et enamiku küsitletute jaoks on sees ja väljas maalimine kaks selgesti eristuvat tegevust: „Sees ja väljas maalimine on minu jaoks kaks väga erinevat lähenemist. Õues maalimine on seotud täielikult ümbritseva kogemusega, mis tugineb minu intuitsioonile ja oskustele. Sees maalimine on rohkem avastamine ja eksperimenteerimine.” (Vinson 2021)

Mitmest intervjuust käis läbi ka mõte, et väljas maalimise puhul on pigem oluline hetkes olemine ja protsess ise, lõpptulem maali näol on teisejärguline: „...see on ju see protsess, siis noorena jalgrattaga, siis jalgratta taha igasugused korvid, ehitamine. Kõik see minek, see tulek. Et vaata et see maal ei olnudki kõige tähtsam kui kogu see tegevus.” (A. Aarsalu 2021)

Lisaks olen täheldanud, et väljas töötades ma üldiselt mõtlen vähem, sageli üldsegi mitte. See tunne on üks põhjuseid, miks mulle meeldib väljas töötada. Kohati ma ei mõtle üldse, kohati jällegi mõtlen üle. Sees töötades on ülemõtlemist rohkem. Väljas on mõtted seotud pigem töö enda või hetkeoludega ja ilmastikuoludega. Sees läheb mõte rohkem uitama, tihtilugu ka kõrvalistele asjadele, sest kodus on erinevaid segavaid faktoreid, mis tähelepanu kõrvale juhivad.

On huvitav, kuidas ka Imat Suumann on jälginud oma mõtlemise käike väljas maalides: „Kolm kuud järjest, siis ma sain küll lõpuks selle maigu suhu, mis tähendab nigu kohapeal maalimine. Ja siis on see pull värk, et ütleme kolm kuud onju, siis viimasel kuul alles see sisedialoog katkeb ära. Tõesti iga päev noh ponnistad seal ja no ei hakkagi mõtlema, et õudselt

head pilti teed, aga lihtsalt seal niimoodi vahetult üritad. Ja siis ma panin tähele, et sisedialoog ära kaob, /... / siis tuleb selline vabaduse aste lõpuks.” (Suumann 2021)

Aapo Puki puhul võib väljas ja sees maalimise piir olla ebamäärane: „Sees ma kontrollin mängu, väljas ma ei kontrolli. Objekti mängu ma kontrollin sees, aga sees maalimisega - vahel ma toon ka lilled tuppa, inimese sisse, vahel ma viin ka inimese välja, aga kui ma inimese välja viin, siis ma mängin väljas stuudiot, ma panen niipalju päiksevarjusid või asju ümber, et ma saan ikkagi oma eesmärgi kätte, et objekt tuleks kõige paremal kombel esile. Aga mõlemal pool võib valesti teha. Ateljees võib valesti teha ja õues võib valesti teha.” (Pukk 2021)

Sees töötamine on mõtestatum ja introspektiivsem tegevus. Üks oluline aspekt selle juures ongi tingimuste stabiilsus ja võimalus võtta aega ja mõtiskleda: „Üks asi, mida väljas maalimine tegelikult ei paku, ja põhjus, miks ma praegu veedan aega stuudios, on võimalus aeglustuda ja mõelda.” (Vinson 2021)

Sees maalimine on omaette protsess ja see kogemus on oluline ka Imat Suumannile (2021): „...sees maalimine on muidugi see kompa värk, /... / ...muudkui aga ladustad ja ladustad. Kui sees maalid /... / siis sa teed nagu mingisugust ajarännakut. /... / sees maalimine on mingis mõttes nigu labürindi läbimine, sa niimoodi sikedad. Praegu mulle meeldib igal juhul sees rohkem, et siis saad nigu mingisuguseid enda neid paganama siserännakuid korraldada ja välised tegurid ei sega. Looduses on ikkagi see maadlemine et üks ühele ja kes keda ja.“

Kuid ainult sees töötamisel on ka omad ohud. Turner Vinson (2021) arwab selle kohta nõnda: „...minu jaoks, kui ma maalin kohapeal, põrkab minu tähelepanu ikka ja jälle maastikult minu paletile edasi-tagasi, proovides segada värvi, mis on üsna representatiivne sellega, mida ma näen. Mulle meeldib selline kiire, otsene ja intuiitiivne maalimise protsess. Ma väidan, et see on midagi, mis on puudu enamuse kunstnike töödes, kes maalivad ainult stuudios. Nende töodel võivad olla kõik detailid ja täiuslik värv, kuid tihti pole neis elu. „Elu” sunnib ennast plenääri sisse.“

Maris Tuuling (2021) võrdles neid lühidalt järgnevalt: „Väljas maalimine/joonistamine on minu jaoks treening. Sees maalimine looming.”

Ma arvan, et sõltuvalt kunstniku eesmärkidest on oluline leida aega mõlemaks – nii
natuurist kohapeal töötamiseks kui ka stuudios avastamiseks ja katsetamiseks, väljas kogetu
millekski uueks sünteesimiseks.

3. MINU VÄLJASMAALIMISE PROJEKT

Selles peatükis annan ülevaate enda väljasmaalimise projektist.

3.1. Praktiline osa

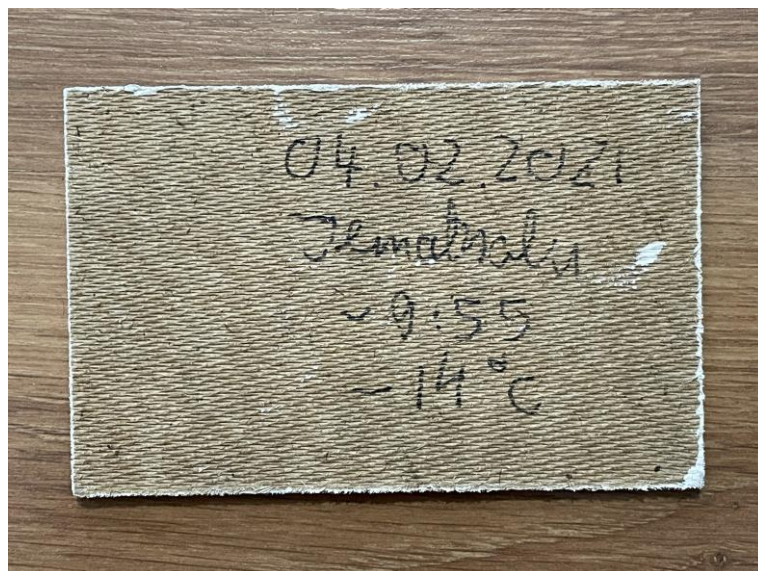
Lõputöö praktiline on väljapanek 242-st väikesest maalist (Joonis 10). Maalid on mõõtudega 9 x 14 cm (Joonis 11). Maalisin ajavahemikus september 2020 – aprill 2021 iga päev ühe maali, väljas koha peal. Maalitud on õlivärvidega masoniidile ning maali teisele poolele kirjutasin markeriga kuupäeva, asukoha, alustamise kellaaja ning väljas olnud temperatuuri (Joonis 12).

Joonis 10: Lõputöö väljapanek Pallase galeriis

Joonis 11: Maali mõõtmed

Joonis 12: Maali tagumine külg

Huvi plenääri vastu tekkis mul tegelikult juba aasta enne kooli õppima asumist, kui osalesin ühel rahvaülikooli akvarellmaali kursusel, mis toimus Tartu botaanikaaias. Seal kogesin esimest korda seda rahu ja vaikuse tunnet, mis mul tekib väljas loodusest maalides. Seda meeldivat tunnet võimendas tõenäoliselt soe ja päikseline suveilm.

Koolis on suvised maalipraktikad olnud õppekavas ühed minu lemmikud. 2020. aasta suvel jäi meil seoses koroonaga maalipraktika ära ja tegutsesime iseseisvalt. Meile anti erinevaid ülesandeid, mida maalida. Huvitav oli erinevatel aegadel ja tingimustes maalida. Näiteks õhtuhämaruses või pimeduses maalimine oli minu jaoks põnev väljakutse, mida ka hiljem olen proovinud lahendada, katsetades erinevaid valgusallikaid.

2020 suve lõpus sattusin instagramis kunstitarvete tootja Strada kaks korda aastas toimuva üleskutse peale, mille sisuks on joonistada või maalida natuurist iga päev kuu aega järjest (Strada). Otsustasin osaleda ja võtsin endale ülesandeks maalida iga päev õues natuurist üks (väike) maal. Ja sedasi siiani. Iga päev vähemalt üks väike maal, mõnedel päevadel tegin neid 2-3 tükki, mõnedel ka mõne pisut suurema maali lisaks.

Väljas maalimise juures võlus mind see vahetus ja koht peal olemine, selles hetkes kogetu, iga hetke unikaalsus. Laias laastus võisid päevad tunduda sarnased, aga alati oli ikkagi mingi erinevus, tihti nüanssides. Väljas maalimine tundus põnev. Juba selle harrastamiseks vajaliku tehnilise varustuse hankimine. Lisaks kunstitehniline pool ja ka värvimeele arendamine.

Esialgu üritasin olla täpne ja natuuritruu, et kui puu on siin, siis oleks ta ka minu maali peal õiges kohas. Püüdsin saada paika esemete omavahelisi suhteid ja harjutada proportsioonide tabamist ja täpsust. Väiksel töötab oli mul siiski proportsioonide tabamisega raskusi. Mõnel korral maalisin maju ilmselt vale lähenemisega. Oleksin pidanud kohe alguses proportsioonid paika panema, nende piires toimetama ja siis vajadusel korrigeerima. Sain aru, et lihtsalt mingist otsast peale hakates ja püüdes õigeid proportsioone säilitada lähevad asjad viltu, sest olin alustanud liiga suurelt. Raske oli hinnata, kui suurelt pean alustama.

Loomulikult on minu jaoks olulised hele-tumedused ja värv. Üritasin tabada õiget värvi või siis saada vähemalt värvitemperatuuride omavahelised suhted paika. Õige ja täpse värvi tabamisest ei tulnud mul sageli midagi välja või ei olnud see isegi võimalik, kuna peamiselt töötasin väga piiratud paletiga – enamasti 3 primaarvärvi ja valge. Septembris kasutasin rohkem värve – valge, hall, must, kaks kollast, kaks punast, sinine, roheline. Mingi hetk tundsin, et seda on liiga palju – mul tekkisid stampmikstuurid, mida ma pidevalt segasin ja nende värvide segamine oli kui mingi valemi järgimine. Ma läksin tagasi primaarvärvidest

koosneva paleti juurde – üks kollane, üks punane, üks sinine ning valge. Hiljem lisandusid sellele ka hall ja must. Jaanuaris lisandus veel üks violetne toon. Aprilli alguses lisandus teine sinine, sama kuu lõpus teine hall.

Samuti oli mind hakanud enam huvitama värvi kui materjali käsitlemine. 8. märtsil võtsin endale nädala ülesandeks kasutada rohkem värvi, panna seda paksemalt. Reegel oli järgmine: kasutada ära kogu värv, mis mu paleti segamisalas on. Puhtaid värve, mida ma segamiseks kasutan, lõpus ei puutu, aga kõik, mis on segu ja üle jäänud, selle kasutan ära. Kui mingi segu ei sobinud, siis segasin ta sobivaks ja kasutasin ära. Sedasi sai kohati päris toredalt värvi kuhjatud. See oli nädal, kus ma üritasin endale taas sisendada või meenutada, et vahet ei ole, millised need maalid välja tulevad. See oli eksperiment ning eesmärgiks oli lihtsalt katsetada. Üldiselt seda ma ka tegin, kuigi mõni päev läks reegli järgimisega kehvemini. Segasid siis kas olud või enda olemine oli kehv ja ma ei tahtnud olla väljas kauem kui hädavajalik.

Veebruari lõpus hakkasin maalima ka pisut suuremat formaati: ~20 x 30 cm. Need maalid ei ole otseselt osa sellest projektist, aga seal olen jätkanud tekstuuri ja faktuuriga mängimist.

3.2. Mida tähendab väljas maalimine minu jaoks

Liikudes nende küsimuste juurde, mille kohta ma ka teistelt kunstnikelt uurisin, jõuan oma suhtumise juurde nende teemadega seoses.

Minu üheks eesmärgiks oli arendada oskust leida motiivi ka esmapilgul tavapärasest ja igavas. Kohe alguses oli selline soov, või siis kujunes see üsna algusfaasis, et ma suudaksin maalida mida iganes, et mul ei oleks vaja mingit meeletult huvitavat motiivi. Seda paljuski ka puhtpraktiliselt – kust ma seda hiigla põnevat motiivi ikka iga päev välja võlun. Sügisel 2020, kui ma enne kooliminekut oma igapäevaseid maale tegin, siis ma lihtsalt läksin „objektile,” sõites oli mul kas varasemalt mõte, kuhu täpsemalt minna, või siis ma lihtsalt parkisin kuhugi, vaatasin korra ringi ja asusin maalima, tegin selle asja ära. Enamasti käisin Ilmatsalus, see tundus minu jaoks kindel paik. Soovisin, et motiiv oleks sekundaarne, et ma saaks iga motiiviga hakkama, suudaks sellest maalides midagi teha.

Selle aja jooksul tekkisid mul mõned motiivide rühmad, millega mulle meeldib töötada. Ühed lemmikud olid veekogud ja peegeldused. Ilmatsalus on jõgi, paisjärv ja hulganisti tiike. Ilmselt kõige levinum ja esmapilgul ka igavaima või üksluisemana tunduv motiiv oli lage maastik - põllud ja heinamaad, kauguses mets. Päikesetõus ja -loojang olid samuti põnevad. Kui ma septembris regulaarselt maalimas hakkasin käima, siis ma olin vaimustuses päikesetõusust. Eriti just päikesetõusule vahetult eelnevalt ajast, mis on väga ilus ja põnev. Ühtlasi tahtsin ka pimedat aega rohkem maalida ja sestap tõusin vara. Oma õhinas ma muidugi ei mõelnud sellele, et ei maksa pimeduse pärast muretseda, peagi saabub talv ja siis on pimedat aega rohkem kui küll.

Üldiselt olid põnevad ka taevas ja pilved. Kui mind vaevas enne maalima minekut ärevus, et kuhu minna ja mida teha, siis alates aprillist aitas mind otsus, et kui on taevas pilvi, siis maalin pilvi. Ma ei olnud selle reegli (pigem soovitus) järgmisega väga range ja kui tekkis mõni muu idee või midagi muud mu pilku köitis, siis maalisingi muud. Pilvede ja taeva maalimise võimalus oli aga hea trump tagataskus. Kui taevas oli pilvitu või hoopiski ühtlaselt hall (kuigi olen ka neid maalinud), siis üks minu uusi lemmikuid oli metsaaluse ja ka võsa maalimine. Veel huvitavateks motiivideks oli pimedus – öö, varahommik – kus olid lihtsalt siluetid ja asjad sulandusid ühtseteks suurteks kujunditeks. Lume maalimine oli samuti uus ja põnev kogemus. Lisaks elektriliinid, kõrgepingemastid, alajaamad, trafod, igasugune elektri- ja tööstusvõrk, sealhulgas metall, rooste, tööstushooned, raudtee ja rongid.

Huvi langenud puude vastu tekkis tõenäoliselt esmalt talvel lumega. Minu jaoks oli huvitav, kuidas kõik oli valge ja siis langenud puude juured koos maapinnaga olid väljas nagu ühed tumedad mügarikud.

Esimest korda käisin metsaalust maalimas 26. veebruaril. Paar päeva enne seda käisin ühes metsatukas uudistamas ja sealne olustik ja valgus olid kuidagi müstilised ja liigutasid mind väga. Oleks pidanud samal päeval ka seal maalima, sest paar päeva hiljem oli juba olukord teine. Samas oli seda siiski põnev maalida ning sealt ka metsaaluste maalimise huvi. Märtsis paaril nädalal maalisingi ainult metsas.

Välismaale sees edasi olen ma väga vähe teinud. Neid pisikesi projekti ja lõputööga seotud maale ma ei ole puutunud või kui, siis minimaalselt – näiteks kui maali transpordi käigus on kuskilt mingit prahti maalile sattunud, siis ma need asjad üldiselt üritan eemaldada võimalikult vähe maali kahjustades. Pintsliga midagi üle maalinud ei ole. Sama lugu on suuremate maalidega. Paar erandit on olnud (üht neist mainisin peatükis 2.2.). Sügisel ma alustasin maali Taevaskojast, fotode ja eskiiside põhjal ja see ei edenenu üldse. Maal seisis pikalt ning lõpuks otsustasin minna koha peale maalima selle mõttega, et panen väljas peamise paika ja teen kodus lõpuni. Töö sujus ja maalisin paar tundi, aga hiljem kodus edasi maalides läks asi jälle hukka. Seni on minul sees tehtud loodusmaalid läinud nokitsevaks või tuimaks ära.

Miks maalida väljas, mis on selle mõte? Vastuseid sellele küsimusele otsisin ka teiste kunstnikega vesteldes. Väljas maalimine võib olla kohati muserdav ja vintsutav. Milliseid küsimusi ma lahendan väljas? Projekti lõpuni viimiseks oli oluline järjepidevuse ja distsipliini hoidmine. Võibolla olen ennast paremini tundma õppinud, aga mille poolest, seda ma hetkel ei tea. Ma ei tunne pidevalt, et oleks toimunud mingeid suuri muutusi, aga mõnedel hetkedel ikkagi tajun, et midagi on varasemaga võrreldes teisiti. Eriti olukordades, kus muidu olen käitunud või reageerinud ühel viisil, aga nüüd teen seda teisiti.

KOKKUVÕTE

Lõputöö peamised eesmärgid olid vabaõhumaalimisega seotud erinevate aspektide uurimine ning eneseareng väljas maalimise valdkonnas. Kirjaliku osa tarbeks koostasin küsimustiku ja viisin läbi kuus intervjuud. Praktilise tööna valmis väljapanek 242-st väikesest maalieskiisist.

Kirjalikus töös keskendusin kunstnikega läbi viidud intervjuude analüüsimisele, tõin välja mõtteid ja ka seoseid intervjuueeritavate ja enda tööprotsessi vahel. Keskendusin kolmele teemale: motiiv, suhtumine välimaalidega sees edasi töötamise ning sees ja väljas maalimise erinevused. Need teemad kujunesid peamiseks, sest motiiv on midagi, mis käivitab maalimise protsessi. Teised kaks teemat olid minu jaoks aktuaalsed edasise kunstipraktika vaatepunktist – soovin nendega aspektidega rohkem tegeleda. Lisaks kirjutasin enda senistest kogemustest väljas maalimisega selle projekti raames. Sain teada, et motiivi olulisus seisneb pigem algimpulsi andmises, mitte motiivis endas, sealt edasi on töö maali endaga. Intervjuueeritavad olid ühel meelel, et plenäär omab teatud värskust ja seda stuudios üle maalides pildikäsitus selgelt muutub, esimese mulje värskus, natuuri rikkalikus ja ehedus kannatavad. Seega plenäär jäägu pigem plenääriks ning sees edasi töötamine on teine temaatika. Sees ja väljas maalimine on kaks erinevat lähenemist, väljas maalides on fookus vahetul töö natuurist ning sees on tegu pigem avastamise ja eksperimenteerimisega. Tervikliku kunstipraktika suhtes on mõlemad olulised.

Olin küll varasemalt väljas maalimisega tegelenud, aga mitte sellises mahus ja järjepidevusega kui käesoleva maaliprojekti jaoks. Kuna ülesanne oli maalida iga päev ja iga ilmaga, pidin olema kohanemisvõimeline, et töö saaks tehtud. Samuti oli minu jaoks uudne maalialuse formaat. Lisaks muutusin maalimise protsessi juures teadlikumaks ja vabamaks, katsetasin erinevate lähenemistega ning olin mängulisem ja mitmekülgsem materjali käsitluses.

Soovin jätkata väljas maalimisega. Praegust väikest formaati kasutan veel mõnda aega edasi, kuid tahan ka suuremaid formaate rohkem kasutada ja proovida maalida raamitud lõuendile. Selle jaoks pean tõenäoliselt oma varustuse valikut laiendama ja hankima suuremalt maalimist võimaldava maalikasti. Praeguse kastiga on minu töö piirideks 23 x 30,5 cm ning sellega saan kasutada vaid masoniiti. Peamine probleem, mis võib tekkida, on igapäevase

rutiini ja distsipliini hoidmine. Seni ma olen endale tõestanud, et mul on püsivust, aga iial ei tea, mis võib juhtuda.

SUMMARY: PAINTING OUTSIDE

The main goals of the dissertation were to study the various aspects of outdoor (*plein air*) painting and self-development in the field of outdoor painting. For the written part, I compiled a questionnaire and conducted six interviews. An exhibition of 242 small landscape studies was completed as a practical work.

In my written work I focused on the analysis of interviews with artists, I brought out ideas and connections between the interviewees and my own work process. I focused on three topics: motif, attitude towards working with outdoor paintings indoors and differences between painting inside and outside. These themes became primary because the motif is something that triggers the painting process. The other two topics were relevant to me from the point of view of further art practice - I want to attend to these aspects more. In addition, I wrote about my outdoor painting experiences so far as a part of this project. I learned that the purpose of the motif is to give an initial impulse, it is not about the motif itself.. The interviewees agreed that the *plein air* painting has a freshness and purity to it which tends to suffer if you continue working on the picture in the studio. Therefore, the *plein air* painting should remain as it is. Painting indoors and outdoors are two different approaches. The focus when painting outside is on working directly from nature, painting indoors is more about discovery and experimentation. Both are important for a holistic art practice.

I have been painting outdoors before, but not to the same extent and consistency as I have for this painting project. Since the task was to paint every day and in any weather, I had to be adaptable to get the job done. Also the format of the painting was novel to me. In addition, I became more aware and free during the painting process, I experimented with different approaches, and was more playful and versatile in dealing with paint as a material.

I want to continue painting outside. I will use the current small format for some time to come, but I also want to use the larger formats more and try to paint on a framed canvas. To do this, I will probably have to expand my range of equipment and get a larger painting box that will allow me to do that. With the current box I can only use masonite up to 23 x 30.5 cm.

The main problem that can arise is maintaining daily routine and discipline. So far, I've proven to myself that I have perseverance, but you never know what might happen in life.

KASUTATUD KIRJANDUS

Intervjuud

Aarsalu, Alo. (2021). Intervjuu (25.02). Materjal autori valduses.

Aarsalu, Maire. (2021). Intervjuu (25.02). Materjal autori valduses.

Pukk, Aapo. (2021). Intervjuu telefoni teel (18.03). Materjal autori valduses.

Vinson, Turner. (2021). Intervjuu e-kirja vahendusel (30.03). Materjal autori valduses.

Tuuling, Maris. (2021). Intervjuu e-kirja vahendusel (08.04). Materjal autori valduses.

Suumann, Imat. (2021). Intervjuu (09.04). Materjal autori valduses.

Kirjandus

En plein air [WWW] https://en.wikipedia.org/wiki/En_plein_air (11.05.2021)

Epner, E. Traditsiooni süünd. Eesti kuldaja kunst Enn Kunila kollektsioonist. Näitus Tartu Kunstimuuseumis (19.05.2018-12.08.2018). [Näituse audiogiid]

Hurt, P. Never Underestimate the Power of a Paint Tube [WWW]
<https://www.smithsonianmag.com/arts-culture/never-underestimate-the-power-of-a-paint-tube-36637764/> (24.04.2021).

IP. Plein-Air Painting: History and Factors Essay [WWW]
<https://ivypanda.com/essays/plein-air-painting-history-and-factors/> (28.04.2021).

Kuthy, J. John Goffe Rand, Pigs' Bladders, Paint Tubes and Impressionism [WWW]
<https://thecultural.me/john-goffe-rand-pigs-bladders-paint-tubes-and-impressionism-812335>
(28.04.2021)

Parker, C. French (Box) Easels, Field Easels and Other Plein Air Painting Systems [WWW] <http://www.linesandcolors.com/2018/05/10/french-box-easels-field-easels-and-other-plein-air-painting-systems/> (11.05.2021)

Sceneries1. Why The Paint Tube Is Important [WWW] <https://scenesofberkshire.wordpress.com/2015/06/02/why-the-paint-tube-is-important/> (06.05.2021).

Strada [WWW] <https://www.instagram.com/strada.easel/>

TW. The Paint Tube Revolution [WWW] <http://www.thewestologist.com/arts/the-paint-tube-revolution> (06.05.2021).

Pildimaterjal

Aarsalu, A. [WWW] <https://www.aloaaarsalu.com/>

Aarsalu, M. [WWW] <https://www.maireaarsalu.com/>

E-kunstisalong [WWW] https://www.e-kunstisalong.ee/Metsatukk_Imat_Suumann_6850

Meinart, M. (2021) Johannes Uiga maalikasti foto. Materjal autori valduses.

Pukk, A. [WWW] <https://www.aapopukk.com/>

Tuuling, M. [WWW] <http://maristuuling.simplesite.com/>

Vinson, T. [WWW] <https://www.turnervinson.com/>

Winsor & Newton [WWW] <https://www.winsornewton.com/na/articles/art-history/history-metal-paint-tube/>

LISAD

Lisa 1: Küsimustik

1. Milline on olnud Teie teekond maalijana?
2. Kui palju Te väljas maalite ja kui suure osa moodustab see Teie loomingust?
3. Kas eelistate maastike või linnavaateid
4. Mis on Teie lemmikmotiivid, mida maalida?
5. Mis on Teie lemmik aeg maalimiseks – nii kellaaeg kui ka aastaag?
6. Inimesed piltidel?
7. Mitme aasta jooksul olete väljas maalimas käinud? Kas mingitel perioodidel rohkem või vähem?
8. Mida Te maalite veel peale plenääri?
9. Kirjeldage oma plenäär maalimisele lähenemist.
10. Mida väljas maalimine Teile pakub?
11. Mida Te loodusest saada soovite ja mida Te sealt saate?
12. Mis Teid ikka ja jälle välja maalima viib?
13. Mis on Teile väljas tehtud maali juures oluline? Mida Te maalides tabada püüate või teha soovite?
14. Kuidas Te võrdleksite väljas ja sees maalimist?
15. Kas Te töötate plenäär maalidega stuudios edasi? Kui jah, siis millises mahus või mida Te veel edasi teete?

16. Kas Te teete ka suuremaid stuudiomaale plenäär maalide põhjal? Kui jah, siis kuidas Te sellele protsessile lähenete?
17. Kuidas mõjutab ilm maalimist? Milliseid ilmastikutingimusi vältite? Kuidas olete mingid ilmastikust tulenevad probleemid lahendanud?
18. Milline on Teie väljas maalimise varustus? Mida Te kasutate?